

Sygn. akt IV CSK 349/17

POSTANOWIENIE

Dnia 22 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku J. L. i C. L.
przy uczestnictwie R. B., L. B., Z. F., W. F. i A. K.
o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 grudnia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestników postępowania
R. B. i L. B.
od postanowienia Sądu Okręgowego w T.
z dnia 25 stycznia 2017 r., sygn. akt VIII Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestników R. B. i L. B. od postanowienia Sądu Okręgowego w T. z dnia 25 stycznia 2017 r., sygn. akt VIII Ca [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na

przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Występowanie istotnych zagadnień prawnych i potrzebę wykładni przepisów prawa, skarżący łączą z art. 292 k.c., tj., czy do przyjęcia władztwa prekaryjnego w zakresie korzystania z nieruchomości gruntowej jako drogi koniecznej potrzebne są jakiegokolwiek uzgodnienia pomiędzy właścicielem nieruchomości a prekarzystą, czy wystarczające jest tolerowanie faktu samowolnego korzystania z rzeczy przez osobę trzecią; czy utwardzenie nieruchomości służącej jako droga dojazdowa przez osobę trzecią w sytuacji, gdy w utwardzaniu nieruchomości bierze udział także jej właściciel, mieści się w ramach władztwa prekaryjnego, a ponadto, czy na gruncie art. 292 k.c. możliwe jest zasiedzenie służebności gruntowej, polegającej na prawie nieograniczonego przechodu i przejazdu przez nieruchomość w sytuacji, gdy trwałe i widoczne urządzenie powstawało przy współudziale właściciela nieruchomości.

Istota korzystania z trwałego i widocznego urządzania jako przesłanki zasiedzenia służebności gruntowej była już wyjaśniana w orzecznictwie Sądu

Najwyższego. Trwałe i widoczne urządzenie, wykonane przez posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej stanowi widoczny znak przestrzegający właściciela, iż istniejący na gruncie stan powstały na skutek działania osoby nieuprawnionej może doprowadzić do ograniczenia prawa własności (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11, OSNC 2011 nr 12, poz. 129). W tego rodzaju sprawach istotne znaczenie dla kwalifikacji tej przesłanki i dokonania subsumcji pod określoną normę prawną, ma dokonanie uprzedniej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, będących podstawą ustaleń faktycznych, które usuwają się spod kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.). Sformułowane przez skarżących kwestie nie mają charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz są osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i są pytaniem w tej właśnie sprawie.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący upatrują w rażącym ich zdaniem naruszeniu przez Sąd drugiej instancji przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez brak

wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego zgromadzonego i pominięcie zeznań uczestników oraz wnioskodawców co do utwardzania działki nr [...]5 przez właściciela i za jego zgodą oraz wykonywania i utrzymywania przez właściciela urządzeń drenarskich.

Jak wspomniano wyżej spod kontroli kasacyjnej usuwa się zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. (art. 398³ § 3 k.p.c.). Naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2005 r., IV CK 122/05 nie publ., z dnia 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07, nie publ, z dnia 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC - ZD 2008 Nr D, poz. 118, postanowienie z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 654/14, nie publ.). Zgodnie bowiem z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, powinien wykazać, że uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Wbrew stanowisku skarżących uzasadnienie zaskarżonego postanowienia zawiera wszystkie elementy konstrukcyjne i poddaje się kontroli kasacyjnej.

Zaskarżonym postanowieniem, Sąd Okręgowy oddalił apelację uczestników od postanowienia Sądu Rejonowego, którym stwierdził, że z dniem 2 lipca 2001 r. J. L. i C. L. nabyli na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej przez zasiedzenie na rzecz każdorazowego właściciela nieruchomości gruntowej stanowiącej działkę nr [...]3 położonej w K., służebność gruntową obciążającą nieruchomość składającą się z działki nr [...]5, polegającą na prawie przechodu i przejazdu. Z ustaleń faktycznych wynika, że wnioskodawcy nabyli nieruchomość składającą się z działki nr [...]3 na podstawie umowy sprzedaży w dniu 1 lipca 1971 r. Skarżący stali się właścicielami m.in. działki nr [...]5 na podstawie umowy sprzedaży zawartej w dniu 1 września 2006 r. Nabyli ją od W. F. i Z. F. , którzy stali się jej właścicielami na podstawie umowy o przekazaniu gospodarstwa rolnego z dnia 6 marca 1979 r. przez F. F.. Działka ta ze względu na kształt może spełniać tylko funkcje drogi i jak wynika z mapy jest to jedyna droga dojazdowa do nieruchomości składającej się z działki nr [...]3 oraz sąsiadujących po obu stronach działki nr [...]5 pól uprawnych (k. 75). Materiał dowodowy w postaci zdjęć fotograficznych stanowiący załącznik do

ogłędzin sądu potwierdza istnienie widocznego i trwałego utwardzenia (k. 162). Z przywołanych przez Sądy *meriti* zeznań W. F. (k. 154), który był właścicielem tej nieruchomości do 2006 r. i korzystał z niej w celu dojazdu do przylegających do niej po obu stronach pól, zeznał, że wnioskodawcy również korzystali z tej drogi i nie pytali go o zgodę, zaś on się temu nie sprzeciwiał. Nie utwardzał tej drogi, natomiast raz na polecenie L. wałował tę drogę. Zatem, jeśli właściciel tej drogi na polecenie posiadacza służebności drogowej raz pomagał przy jej utwardzeniu, to nie może budzić wątpliwości charakter posiadania wnioskodawców, który prowadził do nabycia tej służebności przez zasiedzenie.

W świetle więc wiążącego w postępowaniu kasacyjnym stanu faktycznego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) trwałe i widoczne urządzenie w rozumieniu art. 292 k.c. w postaci utwardzenia szlaku drogowego wykonali wnioskodawcy. Natomiast wykonanie drenażu przez właściciela działki, po której przebiega szlak drogowy, w celu zabezpieczenia sąsiednich gruntów rolnych (których był właścicielem) przed spływem wody z drogi nie mogło zniweczyć posiadania w zakresie służebności prowadzącego do nabycia tej służebności przez zasiedzenie. Zatem, zaskarżone orzeczenie nie jest sprzeczne z wykładnią tego przepisu, wynikającą z powołanej uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11. Istotnym jest również, co wynika z ustaleń faktycznych, że aktów posiadania szlaku służebnego, w tym jego urządzania poprzez wykonanie trwałego i widocznego, wnioskodawcy dokonywali z wolą dla siebie, będąc posiadaczami służebności w rozumieniu art. 352 § 1 k.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

jw

I.n